

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۱۸/۱۰/۱۵

پوهاند محمد بشیردوديال

د اکتوبر ۶مه، د خوراک ورځ

د خوشحالی ځای دی چې د انسان دوست او مترقی بشریت د کلیزو پر مخ اوس هم داسې ورځې شته چې د انساني کرامت او "انسان" او "ژوند" ته د درناوی په خاطر، د درناوی وړ دي. په دغو ورځو کې یوه یې هم د خوراک نړیواله ورځ ده. خوراک یعنی غذا یا د انسان لومړنی فزیولوژیکي ضرورت چې پرته له هغه د ژوند دوام ناممکن دی. د خوراک نړیواله ورځ هرکال د اکتوبر په شپاړسمه په ټوله نړۍ کې لمانځل کېږي چې سېرکال د تلې له ۲۴مې سره برابره ده. د دغې ورځ لمانځل د خوراک او کرنې د سازمان یا (FAO) له خوا کېږي. دا په داسې حال کې چې د روغتیا او غذا متخصصینو د خوراکی توکو او په عزت او کفایت سره "انسان" ته د هغو د رسیدو او مهیاوالي ځینې نور شرایط هم ورسره اضافه کړي دي. د بېلګې په توګه دوی اوس د غذایی مصونیت خبره کوي.

دغذا مصونیت په ۱۹۴۴ م. کال کې د خوراک او کرنې سازمان په یوه ټولنه کې هغه حالت ته تعریف کړه، چې هلته د خلکو لپاره دومره کافي اندازه خوراکی توکي وي چې دوی نه یوازې دا چې وړې پاتې نشي، بلکې د کیفیت له پلوه او د مربوطه ټولني د اجتماعي او کلتوري لحاظه هم مناسب وي او خلک له رواني پلوه د خوراکی توکو د کمښت وپره ونه لري. دغه غذایی توکي باید دانرژي، منرالونو، ویتامینونو او نشایستي له پلوه د بدن ماشین د چلولو توان ولري. یعنی غذایی مصونیت یوازې د قطعي نشتوالی نه، بلکې یو څلور بُدعي حالت دی، چې غذا باید له دغو څلورو بُدونو خلکو ته مناسبه وي، چې هغه یې د کافي والي، مغذي والي، اجتماعي والي او له رواني پلوه د ډاډه والي بُدونه دي. د دې ترڅنګ اوس د غذا د حاکمیت خبره هم کېږي.

د غذا حاکمیت یعنی کله چې هره سیمه په خپله خپل خوراکی توکی د خپلو خلکو په لاس، له خپل محیط (سیمې) د هغو په اصلی خواصو تولید کړي. دغه نظریه دا نه تاییدوي چې ځینې سیمې یا هیوادونه دی د ځانګړو غذایی او کرنیزو پیداوارو تولید ته تخصیص ومومي، دا ځکه چې له یوې خوا دوی د لازیات عاید لپاره یواځې همدا یو ډول محصول تولیدوي او په دې توګه په سیمه کې تنوع (diversity) له منځه وړي او له بلې خوا د تشدیدي کښت، د هورمونو په استعمال، د مارکیټنگ خدماتو، سورت، قوټی کولو، پلاستيکي کی پیچلو، یخچال کې اچولو اونورو اوږدو پروسو په تیرولو د خوراکی توکو اصلی ماهیت ته زیان اړوي. دغه سیمې ممکن د تجارت لګښت هم په خوراکی توکو ورسره اضافه کړي چې مصرف یې نور هم لوړېږي او ممکن په ځینو حالاتو کې په نورو سیمو کې د دغه ډول محصول کرښه پرېښودل شي، خو یو وخت به صادرونکي و نه غواړي د دغو سیموخلکو ته دغه محصول ورکړي. په دې توګه د غذا حاکمیت تر سوال لاندې راځي. د خوړو نړیوال سازمان دا هم وایي چې د نړۍ په سلو کې له اویا څخه زیاتو خلکو ته هغومره خوراک نه رسېږي چې ورته اړتیا لري، خو بیا هم ځانته (مړه) وایي، یعنی یو څه یې خوړلی دي!! خو ډیر خلک لا شته چې په دوه- درې ورځو کې د خوراک لپاره څه نلري. دا د فقر او بیوزلی یوه تراژیده بڼه ده، نوځکه د نړیوال بانک رئیس بناغلی جیم یونګ کیم (Jim Yong Kim) په ۲۰۱۳م. کې ویلي و:

مور هغه وخت بریالی یاستو چې د فقر په له منځه وړلو کې دتیر وخت تجربو څخه کار واخلو او ټوله نړۍ جوړه کړو دابه زمور لپاره په تاریخ کې خارق العاده شیبې (auspicious moment in history) وي. نابرابری له منځه یوسو اوهره کورنۍ پاکو اوبو، کافي خوراک او جامو ته لاسرسی ولری او نړۍ له نارووغیوپاکه وی، څوک (مخکی له مرګ) څخه مړه نشي، د نابرابری پرځای فرصتونه رامنځته کړو او بالاخره داسې نړۍ چې لوړه او بیوزلی پکې نه وي.

دی وایي:

-A world free of poverty,

-A world where every one has enough to eat,

-A world where no one dies from preventable diseases,

-A sustainable world where all households have access to clean energy

د پاڼو شمېره: له 1 تر 3

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رایرلو مخکې په خیر و لولئ

په دې توگه غذا، پاکي اوبه او روغتيا د هغو په ريښتيايي مفهوم سره لږ مهيا دي. خبره هغه وخت نوره هم د انديښنې وړ گرځي چې FAO خبرداری ورکوي چې تر څو کلو وروسته به يو شمير آسيایي، افريقايي او يو څو د لاتيني امريکي هيوادونه د ضرورت وړ غله و نه لري !!
دلته به لومړی د کرنې او خوراک نړيوال سازمان او دهغه دندې او موخې روښانه کړو، بيا به دافغانستان وضعیت ته وگورو:

Food and Agriculture Organization of the United Nations

د خوراک او کرنې نړيوال سازمان

دا سازمان په حقيقت کې دملتونو د ټولني اړوند (دکرنې نړيوالې مؤسسې) ځايناستي گڼل کيږي. د کرنې نړيواله مؤسسه دملتونو د ټولني (دملتونو ټولنه د لومړي نړيوالې جگړې له پای ته رسيدو وروسته په نړۍ کې د سولې دټينگښت او يو شمير نړيوالو درنو مسووليتونو دملنو په موخه جوړه شوي وه، خو خپل ماموريت کې ډيره بريالۍ نه وه، چې وروسته ددوهمې نړيوالې جگړې څخه يې دم.م. سازمان پرځای جوړ شو) دفعاليت پرمهال، جوړه اودکار او روغتيا له نړيوالو سازمانونو سره يې داطلاعاتو په راکړه ورکړه کې نږدې همکاري لرله. دغې مؤسسې دنو- بوټو په ساتنه او وده کې هم اغيزمنې هڅې ترسره کړې وې، خو د خوراکي توکو او کرنې سازمان (Food and Agriculture Organization) له جوړيدا وروسته، له نوموړې مؤسسې څخه د اروپا دسيمه ييز دفتر په توگه کار واخيستل شو، چې بالاخره په ۱۹۴۸م. کال کې په رسمي توگه رنگه او مسؤليت يې نننۍ FAO ته وسپارل شو. د FAO د تاسيس طرح په لومړي ځل د ۱۹۴۳م. کال د می په مياشت کې د امريکا دولسمشر (فرانکلن روزولت) له خوا دخوراکي توکو او کرنې په مناسبت په جوړ شوي نړيوال کنفرانس کې، چې د امريکا په ویرجینيا ايالت کې جوړ شوي و، وړاندې شوه. په دغه کنفرانس کې چې نږدې ۳۴ هيوادونو برخه لرله، په نړۍ کې د بيوزلې او دلوري پر وړاندې د مبارزې په موخه ديوه نړيوال سازمان د جوړيدو پر اړتيا خبرې وشوې. دسازمان غړو د ۱۹۴۵م. کال په اکتوبر کې دکانادا په کيوبک ښار کې خپله لومړۍ غونډه وکړه، چې په ترڅ کې يې د غړو هيوادونو له خوا دسازمان اساسنامه لاسليک شوه. داساسنامې له لاسليک وروسته دخوراکي توکو او کرنې نړيوال سازمان د يوه تخصصي سازمان په توگه په رسمي ډول په فعاليت پيل وکړ چې د نړۍ ډير هيوادونه يې غړي او موخې يې دا دي:

۱. دخلکو د ژوند دسطحي لوړول،
 ۲. دکرنيزو توکيو توليد، اصلاح او دخوراکي او کرنيزو محصولاتو وپش،
 ۳. په کليوالي سيمو کې ډيرمختيايي پروژو پلي کول. يعنې په عمومي توگه له نړيوال اقتصادي پرمختگ سره مرسته او دعامه هوساينې پراختيا .
- د دغه سازمان جوړښت او ارکان دا دي:

۱. کنفرانس: د FAO ترټولو لوړ ارگان دي، چې په کال کې يو ځل غونډه کوي. اصلي او څارونکي غړي کولای شي کنفرانس ته خپل استازي وليږي، خو يوازې اصلي غړي په کنفرانس کې درايې حق لري. که کنفرانس لازمه وگڼي کولای شي، دهغو نړيوالو سازمانونو استازي؛ چې موخې او فعاليتونه يې دکنفرانس له فعاليتونو سره ورته والي ولري، په غونډو کې دگډون لپاره کنفرانس ته راوغواړي. ياد سازمانونه به يوازې دڅارونکي په توگه په کنفرانس کې گډون کوي او دکنفرانس په پريکړو کې د رايې ورکولو حق نه لري.
۲. شورا: شورا دسازمان اجرائيوي ارگان دي، چې ۴۹ غړي لري دشورا غړي دکنفرانس له خوا ددريو کلونو لپاره ټاکل کيږي. شورا دکنفرانس له خوا د ورکړل شويو واکونو دپلي کولو مسؤليت لري.
۳. منشي: دخوراکي توکو او کرنې سازمان منشي د سکرټريټ مشرتوب په غاړه لري. منشي د کنفرانس له لوري ديوې دورې په موخه دښپروکلونو لپاره ټاکل کيږي. دسازمان منشي دکنفرانس دتوافق په صورت کې کولای شي، سيمه ييز دفترونه پرانيزي.

افغانستان د دغه سازمان يو سابقه لرونکی غړی دی. دغه سازمان دافغانستان خلکو، افغان دولت، دافغانستان د کرنې وزارت او دافغانستان د دولتونو پلانونو او هڅو ته تل درناوی کړی او خپلې ډيرې گټورې مشورې او پروژې يې افغانانو سره په گډه عملی کړی دی. افغانستان هر کال د خوراک نړيواله ورځ لمانځي. افغانستان پرمختيايي او جگړه ځپلو هيوادو کې شميرل کيږي، بيوزلي پکې شته، خو د خوراک او غلو- دانو د توليد تر ټولو زيات پوتانسيل او امکانات لري، چې هم د غذايي عدم مصئونيت او هم د غذايي عدم حاکميت د نه پيښيدو ډاډ راکوي، خو مور لا تر اوسه هم نه دغه مساعد پوتانسيل او ظرفيت ته متوجه شوی يو، نه مو ورته پلان او پاليسی جوړه کړی او تر ټولو بده يې دا چې لا مو هم فرصتونه له لاسه ورکړی دی. يواځې د افغانستان د جنوب غرب د اوبو او د زمکې منابعو څخه که سم کار واخيستل شي، دافغانستان د اوسني نفوس درې برابره (۹۰ميليونه) تنو ته کافی غله توليدولای شي. له دې پرته افغانستان د هارټيکلچر او د مالدارۍ قوی امکانات لري، چې د غذايي مصئونيت او مکفی غذا لويه

سرچینه یی گڼلای شو. له بده مرغه زموږ شاوخوا ځینې کړی دغو سرچینو ته په دوو پښو ناست دی چې هغه را څخه خپلې کړی او د افغانستان مخلص، خو له سواد څخه یې برخې اود سیاسي او استخباراتي فتنو بې خبره ولس د خپلو بې کیفیته محصولاتو مارکیټ وگرځوی . نه یواځې دا چې خپل مارکیټ یې وگرځوی، بلکې له غذایی مصنوئیت او حاکمیت څخه یې بې برخې کړی . د تیلو پر ځای د اوبو پر سر له جگړو خبر لرونکی خلک له افغانانو ډیر مساعد فرصتونه اخلی او د دوی جریانی منابع ورڅخه تر گوتو کوی. اگاه او د ولس په درد دردمند وطنوال، دخپلو طبیعي بډایه شتمنیو په هکله د مطالعي لرونکي ماهرین د کرنې او خوړو د سازمان (FAO) له عملی مرستو او علمی څیړنو څخه مننه کوي چې د افغانستان د چاپیریال، کرنې، اوبو، د سیندونو د حوزو او د ځنگلونو او وحشی ژوند د زیرمو په هکله یې علمی څیړنی کړی دی. افغانان د دغه باعتبار او بشريال سازمان د دغې ورځې له امله دغه سازمان او سوله خوښوونکو ټولو دنیاوالو ته مابریکی وایی. هیله ده په هیواد کې د انسان ژوند او کرامت، د هرافغان طبیعي حق(صحت او غذا)، دهغه هوساینې او درناوی ته لا زیات خدمت وکړای شو.

د پاڼو شمیره: له 3 تر 3

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزې بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په څیر و لولئ